

πανίσχυρον, την κοινήν γνώμην· τοῦτον διεύθυνε προς ἔνδοξον σκοπόν, ενισχύων το δημόσιον πνεῦμα δια τοῦ παραδείγματός σου, προστατεύων την ελευθερίαν, τιμῶν πάντα διαφλεγόμενον ὁμολογουμένως ὑπο τῆς φιλοπατρίας, και *σιγματιζῶν την φιλαυτίαν*. Σπεῦδε ὁμως εἰς ταῦτα, μη λησμονῶν την εντολήν τοῦ Ζωροάστρου λέγοντος:

“Ο,τι καλον πράττε, ὁ γαρ βίος βραχύς.

Ὁ Αχαιμενίδης ἔβαλεν εἰς πράξιν τας συμβουλας τοῦ Σαδῶκ· αναθαρρήσασα δ' ἡ κοινή γνώμη ανεκαίνισε τα ἤθη, εστερέωσε την ελευθερίαν, ενίσχυσε τον θρόνον και εστιγματίσε την *φιλαυτίαν*. Οἱ Πέρσαι ἔβλεπον την δύναμίν των ὁσημέραι ἀύξουσαν, και ὁ μέγας Κῦρος, ἡγέτης λαοῦ ελευθέρου, κατέστη οὔτω τῆς Ασίας νομοθέτης και κύριος.

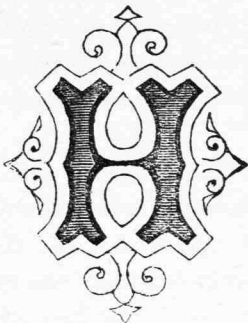
Ὁ νοῦς ἰδρύει Κράτη, το δημόσιον πνεῦμα τα συντηρεῖ, ἡ *φιλαυτία* τα καταστρέφει.

Αἱ ἀλήθειαι αὗται εφαρμόζονται εν παντι καιρῷ και τόπῳ· εἶνε δ' αἱ μόναι ἱκαναι να προλάβωσι τον αφανισμον τῶν τε πεπαλαιωμένων, και τῶν αρτισυστάτων Κρατῶν, οἶον το ἡμέτερον.

Νοέμβριος, 1888.

I. ΙΣΙΔ. ΣΚΥΤΑΙΣΣΗΣ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ἱστορία οὔτε δύναται, ὡς εἰκὸς, οὔτ' ἐπιχειρεῖ νὰ περιλάβῃ τὴν γνώσιν τοῦ βίου παντὸς ἀτόμου. Τὸ τοιοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν διὰ τὸ ὅλως δυσπερίληπτον πλῆθος τῆς ὕλης· ἀλλ' οὔτε ἔργον αὐτῆς εἶνε τοῦτο. Καὶ αὐτὴ ἡ βιογραφία δὲν ἐπιλαμβάνεται τοῦ βίου παντὸς ἀνδρὸς ἢ πάσης γυναικὸς. Τὸ ἐγχείρημα δὲν θὰ εἶχε σημασίαν. Μόνον ἐπιφανοῦς τινος δι' οἰονδήποτε λόγον ὑποκειμέ-

νου ἐνδιαφερόμεθα νὰ μάθωμεν τὰς πράξεις και τὰς περιπετειάς, και πάλιν δὲ πρὸς χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ και γνώσιν τῶν κατ' αὐτὸν δὲν εἶνε ἀναγκαῖα ἅπαντα τὰ φαινόμενα τοῦ βίου αὐτοῦ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἄνθρωποι δὲν εἶνε μὲν βεβαίως παντελῶς ἀδιάφοροι εἰς τὸν ἔρευνητὴν,

ἀλλὰ δὲν ἐλκύουσι τὴν ἡμετέραν προσοχὴν ὡς ἄτομα, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ καθ' ὅσον ἀποτελοῦσιν ομάδας τινὰς, ὧν ὁ βίος εἶνε ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας· ὑπάρχουσι δὲ καὶ τοιαῦται ομάδες μὴ ἀνερχόμεναι εἰς ἱστορικὴν σημασίαν πλὴν ἢ ὅταν ἔρχωνται εἰς συνάφειαν πρὸς λαοὺς ἱστορικούς.

Γίνεται δὲ ὁ ἀνθρώπος ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας οὐχὶ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλ' ὡς μέρος κοινωνικῆς τινος ἢ πολιτικῆς ὀλομελείας, ἅτε ὧν φύσει πολιτικὸν ζῶον κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀριστοτέλους. Καὶ ὅμως ὁ ἀνθρώπος δὲν ἀπετέλεσεν ἀμέσως καὶ ἐξ ἀρχῆς τοιαύτας κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ομάδας. Ἡ δὲ τοιαύτη κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἱστορίας, ἀλλ' εἶνε ἀντικείμενον τῆς ἀνθρωπολογίας. Ἀλλὰ καὶ ομάδες ὀλόκληροι ὑπάρχουσι μὴ ἔχουσαι ἱστορικὸν βίον, ἥτοι μὴ συμμετασχοῦσαι ἢ μὴ συμμετέχουσαι τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπότητος, αἵτινες διὰ ταῦτα δὲν εἶνε θέμα τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἀντικείμενον τῆς ἐθνολογίας.

Ἀλλὰ πολὺ πρὶν μορφωθῶσι λαοὶ ἱστορικοὶ, οἵτινες νὰποτελῶσι τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης τῶν φιλιστόρων, πολὺ δῆλα δὴ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἔργον τῆς ἱστορίας, ἥτοι ἢ ἐξέτασις τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ πολιτείᾳ προόδου τοῦ ἀνθρώπου, παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀνθρώπος ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ καταστάσεως βαίνων πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτης τῆς ἀναπτύξεως. Ὡς ἐν τῇ ἱστορίᾳ παρουσιάζεται καθ' ομάδας μετ' ἄλλων ὁμοίων ἐργαζόμενος ἐν ταῖς τέχναις, παλαιῶν ἐν ἀγῶσιν ὑπὲρ ἐπικρατήσεως ἰσχύος ὕλικῆς ἢ ἰδεῶν, οὕτω καὶ τότε ἐν τῷ πρώτῳ ἐκείνῳ σταδίῳ βλέπομεν αὐτὸν ἀγωνιζόμενον, ἀλλ' ὁ ἀγὼν του εἶνε κυρίως κατὰ τῆς φύσεως καὶ τῶν θηρίων, αἱ τέχναι του εἶνε τέχναι βασιζόμεναι οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ ἔνστικτον καὶ σκοποῦσαι τὴν συντήρησιν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτὸν, ταπεινὴν ἄρα ἔχουσαι τὴν γένεσιν καὶ περιωρισμένον τὸν σκοπὸν.

Ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος δὲν εἶνε ὁ ἀνθρώπος τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ὁ τῆς ἀνθρωπολογίας καὶ τῆς ἐθνολογίας. Ἡ δὲ διάκρισις τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων, ὅπως ἐκφρασθῶ οὕτω, δὲν εἶνέ τις χρονικὴ, ἀλλ' εἶνε διάκρισις ἔχουσα ἄλλην βᾶσιν, τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων ἐν χρόνοις καὶ τόποις διαφόροις. Δὲν δυνάμεθα δῆλα δὴ νὰ εἴπωμεν, ὅτι μέχρι τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐποχῆς ὁ ἀνθρώπος ἀνήκει εἰς τὴν ἀνθρωπολογίαν ἢ ἐθνολογίαν, ἔπειτα δ' ἀρχεται ὁ ἱστορικὸς ἀνθρώπος. Ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον ἔχομεν λαοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀλλ' οἵτινες εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς

ἐξετάσεως τῶν ἀνθρωπολόγων καὶ ἐθνολόγων καὶ οἵτινες κινουσι τὸ διάφορον τοῦ ἱστορικοῦ μόνον καθ' ὅσον ἔρχονται εἰς συνάφειαν ἢ σχέσιν πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς δρωῦντας ἐν πνεύματι ἱστορικῶ, πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς δεσπίζοντας πνευματικῶς, πρὸς τοὺς λαοὺς ὧν ἡ πορεία καὶ ὁ βίος ἔχει σημασίαν διὰ τὴν καθ' ὅλου ἀνθρωπότητα.

Οἱ λαοί, ὧν τὸν βίον καθ' ἐκάστους ἢ τὴν ἀμοιβαίαν σύγκρουσιν καὶ σχέσιν παρακολουθοῦμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, δὲν ἔχουσι μὲν πάντες τὸν αὐτὸν βαθμὸν προόδου, οὔτε τὰς αὐτὰς τάσεις, οὔδὲ τὰ αὐτὰ ἰδεώδη, ἀλλ' ἔχουσι ὅμως ὅλοι ἀνάπτυξίν τινα ἣν παρουσιάζουσι προοδοποι- οῦντες βαθμηδὸν τὸ τάλαντον τῶν προγενεστέρων. Καὶ οἱ κατώτατοι αὐτῶν ποιοῦνται χρῆσιν εὐχερῆ τῆς ἰδίας ἐαυτῶν ὅπως δῆποτε ἀνεπτυγμένης γλώσσης, ἔχουσι γραφὴν, μεταχειρίζονται τὰ μέταλλα, ἔχουσι τέλος τοῦλάχιστον τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιζέται ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡμεῖς σήμερον δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὸν ἀνθρωπὸν ἀνευ αὐτῶν, τὰ θεωροῦμεν φυσικὰ καὶ οὕτως εἶπεν ἀχώριστα ἀπὸ τῆς ἰδέας τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ εἶνε ἀληθῶς τοιαῦτα ὅταν ἔχωμεν κατὰ νοῦν τὸν ἀνθρωπὸν τῆς ἱστορίας. Ἄλλὰ δὲν εἶνε τοιαῦτα ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐκτὸς τῆς ἱστορίας. Καὶ σημειωθῆτω καλῶς, ὅτι δὲν λέγω τοῦ πρὸ τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ τοῦ ἐκτὸς τῆς ἱστορίας, καθότι, ὡς προεῖπον, καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη πλὴν λαῶν ἱστορικωτάτων ὑπάρχουσι λαοὶ μὴ ἱστορικοὶ ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν, ἅτε στερούμενοι καὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων, ἅτινα εἶνε ὁ βατὴρ πάσης ἐν τῇ ἱστορίᾳ προόδου, στερούμενοι καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν, ἀφ' ὧν ἀπελύθη καὶ προεχώρησεν ὁ πολιτισμὸς, οὗ τὰς διαφόρους ἀνελιξίεις, τὰς ποικίλας φάσεις παρακολουθοῦμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Ἐπάρχουσι καὶ τὴν σήμερον ἄγριοι, ὧν ἡ γλῶσσα εἶνε οὕτως ἀτελής, ὥστε εὐρέθησαν ἐρευνηταὶ δισχυρισθέντες, ὅτι οἱ τοιοῦτοι λαοὶ οὐδεμίαν ἔχουσι γλῶσσαν. Ἄλλ' οἱ προσεκτικώτεροι τῶν ἀνθρωπολόγων θεωροῦσι τὰς τοιαύτας διηγήσεις τῶν περιηγητῶν ὑπερβολικὰς καὶ κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ αἱ κατώταται τῶν γνωστῶν φυλῶν κέκτηνται γλῶσσάν τινα, ἀτελῆ μὲν καὶ πολλαχῶς ὑποβοηθημένην ὑπὸ νευμάτων καὶ σημείων, ἀλλ' ὅμως ἔναρθρον. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀτέλεια ἢ ἐκδηλουμένη ὑπὸ τῆς χρήσεως τῶν πολλαπλῶν νευμάτων δὲν ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἀδυναμίας περὶ τὴν ἀρθρωσιν λέξεων πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἐνδιαθέτων ἐννοιῶν, ἀλλ' ἀποδίδεται ἐν μέρει εἰς τὴν πληθὺν τῶν λαῶν τῶν κατοικούντων τὰς χώρας τῶν

ἀγρίων καὶ εἰς τὴν ὡς ἐκ τούτου χάριν εὐκολίας τῆς συνεννοήσεως τῶν πολυφθόγων ἐκείνων λαῶν πρὸς ἀλλήλους ἐπικρατήσασαν συνήθειαν τῆς χρήσεως σημείων ἢ νευμάτων, ἥτις κατέστη δευτέρα φύσις. Καὶ ἡμεῖς γνωρίζομεν ἄριστα τὰς λέξεις τὰς σημαίνουσας τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν, αἵτινες εἶνε συνηθέσταται ἐν τῇ γλώσσῃ, εἶνε μάλιστα ἐκ τῶν πρώτων ἃς μαθηθάνει νάρθρονη τὸ παιδίον, καὶ ὅμως καθ' ἕξιν ποιούμεθα χρῆσιν, ἀντὶ τοῦ *ναὶ* καὶ τοῦ *ὄχι*, ἀνακλίσεων ἢ κατακλίσεων τῆς κεφαλῆς ἢ κινήσεων τῆς χειρὸς ἢ ἰδιορρυθμῶν τινῶν πλαταγημάτων τῶν χειλέων. Ἡ δὲ γλώσσα αὕτη τῶν σημείων καὶ τῶν νευμάτων, ἥς μικράν τινα χρῆσιν ποιοῦνται καὶ οἱ μάλιστα πεπολιτισμένοι τῶν λαῶν, εἶνε πολὺ συνηθεστέρα παρὰ λαοὺς στερουμένους ἀναπτύξεως μεγάλης, οἵτινες δὲν ἔχουσι νὰ ἐκφράσωσι πολλὰς καὶ ποικίλας ἰδέας. Ἄν ἤθελεν ὁ Περικλῆς νὰ παγγεῖλῃ τὸν Ἐπιτάφιον αὐτοῦ εἰς τινα τῶν ἀγρίων φυλῶν τῆς Αὐστραλίας διὰ σημείων καὶ νευμάτων, βεβαίως δὲν θὰ ἤθελε κατορθώσει νὰ ἐκφράσῃ διὰ μέσων οὕτως ἀπλῶν καὶ ἐξωτερικῶν τὰ πυκνὰ καὶ ὑψηλὰ νοήματα ἅτινα διετύπωσεν ὁ Θουκυδίδης. Ἄλλ' οἱ Ἴνδοι συνεννοοῦνται, καὶ εἰς φυλὰς διαφόρους ἂν ἀνήκωσι, πολὺ καλῶς ἀναμεταξύ των διὰ νευμάτων καὶ σημείων, διότι ἔχουσι νὰ ἐκφράσωσι πράγματα ἀπλᾶ καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἀνάλογα πρὸς τὴν μικρὰν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματός των. Ὅσφ δὲ μικροτέρα εἶνε ἡ ἀνάπτυξις αὕτη, τόσφ πτωχοτέρα ἡ γλώσσα τῶν ἐνάρθρων φωνῶν καὶ τόσφ περισσότερα τὰ νεύματα καὶ τὰ σημεία. Ὑπάρχει φυλὴ τις τῆς βορείας Ἀμερικῆς, οἱ λεγόμενοι Ἀραπάχος, οἵτινες οὕτω μεγάλην ποιοῦνται χρῆσιν νευμάτων ἐν τῷ λέγειν ἢ μᾶλλον τῷ μὴ λέγειν, ὥστε δὲν δύνανται νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ σκότει, καὶ ἀναγκάζονται, ὅπως συνδιαλεχθῶσι μετὰ τινος ξένου ἢ, διὰ νὰ εἶπω ὀρθότερον, ὅπως ἐκφράσωσιν εἰς αὐτὸν τὰ διανοήματά των, νὰ προσέλθωσι μετ' αὐτοῦ πλησίον τοῦ πυρὸς τῆς ἐστίας, ἵνα γείνωσι καταφανεῖς αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν καὶ οἱ μορφασμοὶ τοῦ προσώπου των.

Ἄλλ' ὁ κατώτερος βαθμὸς τῆς νοημοσύνης οἷα ἐκδηλοῦται ἐν τῇ γλώσσῃ, ἥτις εἶνε ἐν τῶν ἱστορικῶν δημιουργημάτων τοῦ ἀνθρώπου, οὐδαμοῦ καταδεικνύεται σαφέστερον ἢ ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν ἀριθμῶν. Ὑπάρχουσι λαοὶ μὴ δυνάμενοι νὰριθμῆσαι πέρα τοῦ ἀριθμοῦ δύο. Ὑπάρχουσιν ἄλλοι παρ' οἷς ὁ ἀριθμὸς πέντε σημαίνει ἤδη τὸ πολὺ. Ἄλλοι δὲ πάλιν ἔχουσι λέξεις μόνον διὰ τὸ *ἓν* καὶ τὸ *δύο*, εἶτα δ' ἐκφράζουσι τὸ *πέντε* διὰ τῶν λέξεων αἵτινες σημαίνουσι *μία χεὶρ* καὶ

τὸ δέκα διὰ τῆς περιφράσεως δύο χεῖρες. Ἄλλοι τέλος, ὡς οἱ Ἑσκιμῶσι τῆς Γροιλλανδίας, ὅπως ἐκφράσωσι τὸ εἴκοσι λέγουσιν εἰς ἀνθρώπος, καθότι ὁ μὲν ἄνθρωπος ἔχει εἴκοσι ἐν ὄλῳ δακτύλους, οἱ δὲ δάκτυλοι εἶνε σημεντικοὶ ἐν τῇ ἀριθμῆσει παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς, οὐδ' αὐτῶν τῶν πεπολιτισμένων ἐξαιρουμένων, ὡς γνωστόν. Περιεργότατον δὲ εἶνε τὸ μέτρημα τῶν φυλῶν τῆς Ἰνδικῆς αἵτινες καλοῦνται Ζαμούκα καὶ Μούσα. Παρ' αὐτοῖς τὸ μὲν πέντε καλεῖται χεῖρ τελειωμένη, τὸ δ' ἐξ ὀνομάζεται ἐν τῆς ἄλλης χειρὸς, τοῦθ' ὕπερ δηλοῖ τὴν παραλαβὴν ἐνός δακτύλου ἐκ τῆς ἐτέρας χειρὸς μετὰ τὴν τελειάν ἀπαριθμησιν τῶν τῆς πρώτης. Μετὰ δὲ τὴν τελείωσιν καὶ τῶν τῆς δευτέρας χειρὸς δακτύλων ἄρχεται τὸ μέτρημα τῶν δακτύλων τοῦ ποδός. Οὕτω τὸ ἐνδεκα καλεῖται ποὺς-ἐν, ἤτοι πρώτη μονὰς ἐκ τῶν δακτύλων τοῦ ποδός μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς δεκάδος τῶν χειρῶν. Τέλος δὲ τὸ εἴκοσι καλεῖται παρ' αὐτοῖς πόδες τελειωμένοι ἢ ἄνθρωπος.

Ὅτι συμβαίνει περὶ τὸ λέγειν συμβαίνει κατὰ μείζονα λόγον περὶ τὸ γράφειν. Γραφὴν δὲν ἔχουσι πᾶσαι αἱ φυλαὶ, ἀλλὰ μόνον οἱ ἱστορικοὶ λαοί. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς γραφῆς εἶνε ἱστορικὸν ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, ἐχρειάσθησαν δ' αἰῶνες πολλοὶ ὅπως φθάσωσιν οἱ ἱστορικοὶ λαοὶ εἰς τὰ βραχέα καὶ συνθηματικὰ σημεία, τὰ ὅποια μεταχειρίζομεθα σήμερον οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ ὅποια βᾶσιν ἔχουσι τὴν ἐκφρασιν τῶν καθ' ἕκαστον φθόγγων, τῶν φωνῶν. Ὁ ἀγὼν τῆς ἀνθρωπότητος ὑπῆρξε μακρὸς καὶ μέγας μέχρις οὐ καταλήξῃ αὕτη εἰς τὴν φωνογραφικὴν μετάδοσιν τῶν ἐνδιαθέτων νοημάτων, καὶ μάλιστα εἰς τὴν τελειοτάτην τοῦ συστήματος τούτου ἀνάπτυξιν, τὴν γραφὴν τὴν ἀλφαβητικὴν, δι' ἧς δηλοῦται ἕκαστος φθόγγος χωριστὰ καὶ οὐχὶ συλλαβαί ὀλόκληροι δι' ἐνός σημείου. Ἐπὶ μακρὸν δὲ, μακρότατον χρόνον οἱ ἄνθρωποι, αἰσθανθέντες ποτὲ τὴν ἀνάγκην τῆς μεταδόσεως ἢ τῆς μονιμοποιήσεως τῶν ἐγνωσμένων ἢ διανενοημένων διὰ σημείων ὑποπιπτόντων εἰς τὰς αἰσθήσεις, περιωρίζοντο εἰς τὴν ζωγράφησιν, εἰς τὴν παράστασιν αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὰ ὅποια ἤθελον νὰ ἐκφράσωσιν ἢ εἰς τὴν συμβολικὴν αὐτῶν ἐξεικόνισιν, ἤτοι εἰς τὴν κληθεῖσαν ἰδιογραφίαν. Παράδειγμα τῶν πρώτων τούτων ἀποπειρῶν τοῦ ἀνθρώπου καταφανέστατον δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐκ τῶν συγχρόνων ἡμῖν ἰθαγενῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐπειδὴ τὸν ἄνθρωπον ἐν ταῖς πρώταις αὐτοῦ καταστάσεσι δυνάμεθα νὰναπαρραστήσωμεν καὶ μελετήσωμεν κατ' ἀναλογίαν ἐν τῷ σημερινῷ ἀγρίῳ, ὅστις, μέ-

νων ἐκτὸς τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ, διαφυλάσσει τὰς παραδόσεις τοῦ προϊστορικοῦ ἀνθρώπου καὶ παρουσιάζει τὴν κατωτέραν πνευματικὴν βαθμίδα τοῦ ἐκτὸς τῆς ἱστορίας ἀνθρώπου οὐχ ἥττον ἢ ὁ πρὸ τῆς ἱστορίας. Οἱ Ἴνδοι ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, δὲν εἶνε μὲν παντελῶς ἐστερημένοι γραφῆς, ἀλλ' ἡ γραφὴ αὐτῶν οὔτε ἀλφαθητικὴ εἶνε ὡς ἡ ἡμετέρα οὔτε συλλαβικὴ ὡς ἡ τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ ἰδεογραφικὴ, καὶ δὴ ἐκ τῶν στοιχειωδεδεστάτων. Θέλοντές ποτε νὰ δηλώσωσιν εἰς τὸν πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν περὶ κτήσεως τινων λιμνῶν, ἔστειλαν εἰς αὐτὸν ἀναφορὰν, δι' ἧς ἀνευ γραφῆς τὸ αἴτημα αὐτῶν ἐξεφράσθη, ὡς παρ' αὐτοῖς εἶθισται, δι' εἰκόνας.

Ἡ εἰκὼν αὕτη παρίστανε διάφορα ζῷα, κατὰ μὲν τᾶλλα ἀπλῶς ἐσχεδιασμένα, ἔχοντα δὲ σαφῶς δεδηλωμένην τὴν καρδίαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς. Αἱ δὲ καρδίαι πᾶσαι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν συνδεδεμένοι διὰ γραμμῆς πρὸς τὴν καρδίαν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ πρώτου ζώου τοῦ ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἐσχεδιασμένου, ὅπερ ἦτο γέρανος. Ἀπὸ τῆς καρδίας δὲ τούτου τοῦ γεράνου ἄλλη γραμμὴ, διήκουσα διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ του, προεξείχε, διευθυνομένη πρὸς τὰ ἄνω· ἑτέρα δὲ πάλιν γραμμὴ συνήνεγε στοιχειώδη τινὰ ἐξεικόνισιν τῶν λιμνῶν, ὧν ἐζητεῖτο ἡ ἐκχώρησις, πρὸς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ γεράνου.

Τοιαύτη ἀναφορὰ θὰ ἦτο δι' ἡμᾶς οὐδὲν ἄλλο ἢ γρίφος. Καὶ ὅμως οἱ Ἴνδοι ἐκεῖνοι σαφῶς τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἐδήλουν ὅ τι ἐζήτηουν. Τὰ ζῷα ἐκεῖνα ἀντεπροσώπευον τοὺς ὑποβάλλοντας τὴν αἴτησιν, ἐπειδὴ ἐδήλουν τὸ *τοτέμ*, ἦτοι τὸ οἰκογενειακὸν ἔμβλημα τῶν Ἰνδῶν ἀρχηγῶν. Ὁ δὲ γέρανος ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν αἰτούντων. Ἡ δὲ διὰ γραμμῆς σύνδεσις τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἄλλων ζῶων πρὸς τὸν τοῦ γεράνου ἐσήμαινε, ὅτι πάντες ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ αὐτὸ αἴτημα, ὡς ἦσαν συνηνωμένοι διὰ γραμμῆς καὶ αἱ καρδίαι πρὸς δῆλωσιν τῆς τῶν ἀναφερομένων συμπνοίας πρὸς τε ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸν ἀρχηγόν. Ποῦ δὲ τείνουσι πάντες; Εἰς τὰς λίμνας, ἃς εἶδομεν συνενουμένας ἐπ' ἴσης μετὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ. Καὶ πρὸς τίνα ἀναφέρονται; Πρὸς τὸν πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται οὐ μόνον ἡ σταλεῖσα ἀναφορὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ γραμμὴ ἢ πρὸς τὰνω ἀνερχομένη ἐκ τοῦ τὰς βλέψεις ἀπάντων τῶν ζῶων συγκεντροῦντος ὀφθαλμοῦ τοῦ γεράνου, ὅστις δηλοῖ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀγγίων.

Ἄφ' οὗ δὲ οἱ ἀπολίτιστοι τῆς Ἀμερικῆς οὕτω περιπλόκου; σχεσεις κατορθόνουσι νὰ ἐκφράξωσι διὰ τῆς γριφοειδοῦς αὐτῶν ζωγραφί-

κῆς ἀνευ γραμμάτων, εὐνόητον εἶνε ὅτι ὁ συμβολικὸς ἐκεῖνος καὶ ἰδιο-
γραφικὸς τρόπος τῆς παραστάσεως ἤρκεσεν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας καὶ
ἀρκεῖ σήμερον ἐν πολλαῖς χώραις εἰς ἔκφρασιν ἐννοιῶν ἀπλουστέρων
εἰς λαοὺς μὴ ἀξιοῦντας νὰ ἔχωσι φιλολογίαν, ἀλλ' ἀρκουμένους εἰς
τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν τοῦ καθ' ἡμέραν ἀνιστο-
ρήτου αὐτῶν βίου.

Ὡς δὲ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ γραφή, οὕτω καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ διακόσμη-
σις τοῦ σώματος τῶν ἀνθρώπων ἔχει στάδια πολλὰ ἀναπτύξεως ἀπὸ
τοῦ πρώτου ἀνθρώπου τοῦ ἐκτὸς τῆς ἱστορίας, ὃν ἀναπαριστάνει ὁ
σημερινὸς ἄνθρωπος τῶν ἐθνογραφικῶν ἐρευνῶν, μέχρι τοῦ ἀνθρώπου
τοῦ ἀνήκοντος εἰς λαοὺς ἱστορικούς.

Ἐπ' ἴσης δὲ ἡ μεταλλουργία δὲν παρουσιάζεται εὐθύς ἐν ταῖς πρώ-
ταις ἀρχαῖς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' εἶνε
ἱστορικὸν προῖον ἀναπτύξεως βαθμιαίας. Πολὺ δὲ πρὶν ἢ ὁ ἄνθρωπος
μεταχειρισθῆ τὸν χαλκὸν καὶ τὸν σίδηρον, ἔχει ἀνὰ χεῖρας ὡς ὄργανον
πρὸς τὰς διαφόρους αὐτοῦ χρεῖας τὸν λίθον, οἷον εὐρίσκει ἐν τῇ
φύσει ἢ οἷον κατεργάζεται αὐτὸν δι' ἄλλων λίθων προσφυέστερον πρὸς
τὰς ποικίλας ἐαυτοῦ ἀνάγκας.

Ἐκ τῶν στοιχειωδεστάτων τούτων, τῆς γλώσσης, τῆς γραφῆς,
τῶν πρώτων τεχνῶν, τῆς μεταλλουργίας, καταφαίνεται, ὅποιαν κλη-
ρονομίαν δυσυπολόγιστον παρέλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν αἰῶνων, ὅπο-
σον μακρὰ καὶ βαθμιαία ὑπῆρξεν ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν τῶν ἀπλουστά-
των στοιχείων, ἅτινα ἐνδεικνύουσι τὸν ἄνθρωπον τῆς ἱστορίας τὸν
δράσαντα ἐν ἀγῶσι καὶ μεγαλουργήσαντα, τὸν διακριθέντα ἐν τοῖς
γράμμασι καὶ ταῖς τέχναις, τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ πολιτικῇ ἐπιδόσει. Ἡ
ὁδὸς ὑπῆρξεν οὕτω δυσχερὴς καὶ μακρῶν, ὥστε ἀκόμη καὶ τὴν σή-
μερον πλεῖστοι λαοὶ ὑπάρχουσιν οἱ σταματήσαντες ἐν τῇ κατωτάτῃ
πρώτῃ βαθμίδι.

Ἡ ἱστορία παραλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον μακρὰν ἀπέχοντα τῆς νη-
πιώδους ἐκεῖνης καταστάσεως, ἀλλὰ δὲν δύναται καθ' ὀλοκληρίαν
νάφροντιστήσῃ περὶ τῶν πρώτων σταδίων τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, καὶ
διὰ τοῦτο πολλάκις ἀναγκάζεται πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὸν ἄνθρωπον
τῆς ἱστορίας νὰ μελετήσωμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου.